

NORGES HØYESTERETT

Den 8. november 2007 avsa Høyesterett dom i

HR-2007-01869-A, (sak nr. 2007/207), sivil sak, anke,

Najmuddin Faraj Ahmad

(advokat Harald Stabell)

mot

Staten v/Arbeids- og
inkluderingsdepartementet

(ass. regjeringsadvokat Tolle Stabell)
Rettslig medhjelper:
(advokat Christian H. P. Reusch)

S T E M M E G I V N I N G :

- (1) Dommer **Flock**: Saken gjelder gyldigheten av vedtak etter utlendingsloven § 30 annet ledd bokstav a om at hensynet til rikets sikkerhet gjør en utvisning nødvendig.
- (2) Najmuddin Faraj Ahmad er født 7. juli 1956 i Nord-Irak. Sammen med ektefelle og tre barn kom han til Norge 30. november 1991 som overføringsflyktning fra FN. Utlendingsdirektoratet la til grunn at Faraj fylte vilkårene for å kunne godkjennes som flyktning, og han ble sammen med familien innvilget flyktningestatus ved vedtak 13. april 1992. Faraj fikk oppholds- og arbeidstillatelse som senere er blitt fornyet flere ganger. I 1998 ble han innvilget bosettingstillatelse i Norge. Ektefellen og de fire barna som han da hadde, fikk norsk statsborgerskap i 2000. Senere dette året ble Farajs egen søknad om statsborgerskap avslått. I Norge er Faraj kjent som mulla Krekar.
- (3) Da Faraj kom til Norge, ga han bare i begrenset grad opplysninger om sin bakgrunn og om sin situasjon i Nord-Irak. Ut fra de opplysninger som nå foreligger, kan kort oppsummeres:
- (4) Han var som ungdom aktiv blant Muslimbrødrene, en internasjonal islamistisk bevegelse. Han begynte i 1974 på krigsskole som var dannet av Kurdistans Demokratiske Parti. Senere på 1970-tallet fullførte han videregående skole, og han studerte deretter arabisk og

islamsk sharialovgivning. Under Iraks krig mot Iran som startet i 1980, ønsket han ikke å avtjene sin verneplikt for Irak, og han flyktet over fjellene til Iran. Under oppholdet der dannet han sammen med andre irakiske kurdere en gruppe som hadde som mål å bli en væpnet islamsk motstandsgruppe i Kurdistan. Han ble etter hvert imam i moskéen i den flyktningleiren der han oppholdt seg.

- (5) I 1984 reiste Faraj til Pakistan hvor han var i fire år. I denne tiden fortsatte han med studier og undervisning. Han engasjerte seg etter hvert i arbeidet for kurdiske flyktninger og dro i 1988 tilbake til Iran for å fortsette arbeidet derfra. Han kom da i kontakt med Islamic Movement of Kurdistan, IMK, en bevegelse som hadde som målsetting å frigjøre det kurdiske folket og innføre sharialovgivning i Kurdistan og Irak. Han ble i 1989 valgt inn i bevegelsens lovgivende forsamling. I 1991 var han tilbake i Irak hvor han ble involvert i kamper mot regjeringshæren. Tidligere dette året hadde han gjennom FNs høykommisær for flyktninger søkt om bosetting i et tredjeland for seg og familien. Dette var bakgrunnen for ankomsten til Norge i november 1991.
- (6) Etter at Faraj og familien fikk innvilget flyktningsstatus i Norge i april 1992, ble han imidlertid ikke værende i landet. Allerede i mai dette året var han tilbake i irakisk Kurdistan, hvor han deltok i valget på selvstyreområdets første lovgivende forsamling. Han fortsatte sitt arbeide for IMK, hvor han ble nestleder for partiets kontor for militære saker. Sommeren 1992 var hele familien tilbake i Irak, og de returnerte til Norge først våren 1993. I de påfølgende år frem til 2000 oppholdt Faraj seg stort sett i Norge, hvor han blant annet arbeidet som islamsk predikant. Men også i denne perioden gjennomførte han atskillige reiser til Irak.
- (7) I 2001 ble IMK delt i fire fraksjoner, hvorav den ene ble ledet av Faraj. En ytterligere omorganisering skjedde 10. desember 2001, da Ansar al-Islam ble dannet ved at den militante grupperingen Jund al-Islam sluttet seg til Farajs egen fraksjon. Faraj ble valgt til leder av organisasjonen, som hadde som mål å opprette en selvstendig islamistisk stat i Nord-Irak. Det er opplyst at det kort tid senere, i et område rundt en av landsbyene, over en periode ble etablert et samfunn basert på sharialovgivning.
- (8) Faraj reiste den 17. mai 2002 til Norge som ledd i en planlagt ferie. Han forsøkte å returnere til Irak i august samme år, men ble da fengslet i Iran og deretter sendt til Nederland. Der satt han fengslet frem til januar 2003, da han ble sendt tilbake til Norge.
- (9) Etter den amerikanske invasjonen i Irak i mars 2003 ble USA og deres allierte ansett som Ansar al-Islams fremste motstandere. Mye tyder på at denne organisasjonen og/eller tidligere medlemmer sto bak flere bombeattentater og andre terrorhandlinger, blant annet bombeattentatet mot det sosialistiske partiet PUK den 4. februar 2004, der over 100 mennesker mistet livet og over 200 ble skadet. FNs sanksjonskomité hadde allerede før dette fattet vedtak om at Ansar al-Islam skulle føres opp på listen over organisasjoner som ble ansett for å samarbeide med Al Qaida. Denne listen er en del av FNs arbeide for å bekjempe terrorisme, og innebærer i prinsippet at alle FNs medlemsstater er forpliktet til å igangsette tiltak.
- (10) Etter forhåndsvarsel i september 2002 fattet Utlendingsdirektoratet vedtak 19. februar 2003 om å tilbakekalle Farajs asylstatus og reisebevis, bosettingstillatelse og tidligere arbeids- og oppholdstillatelse. Samtidig ble vedtatt at han skulle utvises og innmeldes i Schengens informasjonssystem. Direktoratets vedtak ble fattet etter instruks fra

Kommunal- og regionaldepartementet i henhold til daværende § 38 første ledd i utlendingsloven.

- (11) Faraj påklaget vedtaket til Utlendingsnemnda. Innen klagesaken var avgjort gikk han til søksmål mot staten med påstand om at vedtaket skulle kjennes ugyldig. Utlendingsnemnda traff vedtak i klagesaken 12. mai 2005. Klagen ble ikke tatt til følge. På samme måte som Utlendingsdirektoratets vedtak, var klagevedtaket både begrunnet med at utvisning var nødvendig av hensyn til rikets sikkerhet, jf. utlendingsloven § 30 annet ledd bokstav a, jf. § 29 første ledd bokstav d, og at Faraj hadde begått grove og/eller gjentatte brudd på utlendingsloven som tilsa utvisning, utlendingsloven § 29 første ledd bokstav a. Også klagevedtaket ble truffet etter instruks fra Kommunal- og regionaldepartementet.
- (12) I klagevedtaket ble det gitt uttrykk for at forholdene i Irak var av en slik art at det vern som EMK artikkel 3 gir, var til hinder for at Faraj ble sendt tilbake til sitt hjemland. Det ble derfor samtidig besluttet at uttransport ikke skulle skje før departementet fant at forholdene i Irak tilsa det.
- (13) Etter at Utlendingsdirektoratet hadde fattet sitt vedtak om utvisning i februar 2003, ble Faraj siktet blant annet for overtredelse av bestemmelsen om terrorhandlinger i straffeloven § 147 a. I den forbindelse var han varetektsfengslet en kortere periode. Straffesaken ble senere henlagt. Han ble 2. januar 2004 pågrepet og siktet for to tilfeller av medvirkning til drapsforsøk i Irak, knyttet til andres forsøk på bruk av henholdsvis håndgranat og selvmordsbombe. Siktelsen omfattet også overtredelse av straffeloven § 233 a jf. § 12 nr. 4 a om inngåelse av forbund om å begå legemsbeskadigelse eller drap. Også denne siktelsen ble senere henlagt etter bevisets stilling, etter at Faraj hadde vært varetektsfengslet i ca. 6 uker.
- (14) I det søksmål som Faraj hadde anlagt mot staten om gyldigheten av vedtaket om utvisning m.m., avsa Oslo tingrett 27. september 2005 dom med slik domsslutning:
- ”1. Staten ved Kommunal- og regionaldepartementet frifinnes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke.”
- (15) Tingretten fant at den delen av vedtaket som var begrunnet med at utvisningen var nødvendig av hensyn til rikets sikkerhet, ikke var ugyldig. Retten fant det derfor ikke nødvendig å gå inn på spørsmålet om utvisningen også kunne begrunnes med grove og /eller gjentatte brudd på utlendingsloven.
- (16) Faraj anket tingrettens dom til Borgarting lagmannsrett. Ansvaret for utlendingssaker var i mellomtiden overført fra Kommunal- og regionaldepartementet til Arbeids- og inkluderingsdepartementet. Lagmannsretten avsa 20. november 2006 dom med slik domsslutning:
- ”1. Tingrettens dom stadfestes.
2. Najmuddin Ahmad Faraj betaler til staten, ved Arbeids- og inkluderingsdepartementet, 290 000 – tohundreogtittitusen – kroner i saksomkostninger for lagmannsretten innen 2 – to – uker fra forkynnelsen av dommen, med tillegg av rente etter forsinkelsesrenteloven § 3 første ledd første punktum fra forfall til betaling skjer.”

- (17) Lagmannsretten kom, i likhet med tingretten, til at vedtaket var gyldig. Heller ikke lagmannsretten fant det nødvendig å vurdere nærmere om det også var rettslig grunnlag for utvisning etter utlendingsloven § 29 første ledd bokstav a, som følge av grove og/eller gjentatte overtredelser av utlendingsloven.
- (18) Faraj har anket lagmannsrettens dom til Høyesterett. Anken ble ved Høyesteretts kjæremålsutvalgs beslutning 4. mai 2007 henvist til behandling. Under henvisning til tvistemålsloven § 392 tredje ledd besluttet kjæremålsutvalget samtidig at ankeforhandlingen foreløpig ble begrenset til spørsmålet om gyldigheten av den del av Utlendingsnemndas vedtak som var begrunnet i hensynet til rikets sikkerhet. Spørsmålet om utvisning som følge av gjentatte brudd på utlendingsloven, skulle derimot ikke behandles.
- (19) I tingrettens og lagmannsrettens dommer er gitt en relativt utførlig redegjørelse både for saksforholdet og for partenes anførsler. Saken står så vel i faktisk som i rettslig henseende i det vesentlige i samme stilling som for de tidligere retter.
- (20) Den ankende part – *Najmuddin Faraj Ahmad* – har i hovedtrekk gjort gjeldende:
- (21) Lagmannsretten har korrekt gitt uttrykk for at spørsmålet om domstolene kan prøve forvaltningens konkrete vurdering av om hensynet til rikets sikkerhet gjør utvisning nødvendig, må bero på en nærmere tolkning av utlendingsloven § 30 annet ledd bokstav a jf. § 29 første ledd bokstav d. Derimot tar lagmannsretten feil når retten deretter kommer til at den ikke kan overprøve utlendingsmyndighetenes konkrete vurdering av om hensynet til rikets sikkerhet gjør utvisning nødvendig. Det er ikke rettskildemessig dekning for å fravike hovedregelen om at domstolene kan prøve forvaltningens subsumsjon. Det vises særlig til Høyesteretts dom i Rt. 1995 side 1427. Vår sak gjelder et skjønn som har en sterkere karakter av å være lovbundet enn hva tilfellet var i den saken. I vår sak er det i tillegg flere forhold som tilsier at forvaltningens konkrete rettsanvendelse må kunne prøves av domstolene:
- (22) Både vedtaket i Utlendingsdirektoratet og klagevedtaket i Utlendingsnemnda er truffet etter instruks fra departementet. Dermed har det reelt sett ikke funnet sted noen klagebehandling slik forvaltningsloven § 28 forutsetter. Den svekkede rettssikkerhet som dette fører til, må rettes opp ved at domstolene fullt ut prøver forvaltningens vedtak.
- (23) Av klagevedtaket fremgår at det er tatt hensyn til informasjon som er sikkerhetsgradert, og som det av den grunn ikke er redegjort nærmere for i vedtaket. Faraj er dermed fratatt både sin rett til innsyn og til å imøtegå denne delen av det faktiske grunnlag for vedtaket. Når det heller ikke er gitt tillatelse etter tvistemålsloven § 204 nr. 1 til vitneførsel om denne informasjonen under domstolsprøvelsen, må den svekkede rettssikkerhet som dette resulterer i, kompenseres ved at domstolene har full prøvelsesrett. Vedtaket må da prøves ut fra det faktiske grunnlag som fremgår av de åpne kilder.
- (24) Det er videre tale om utlendingslovens strengeste reaksjonsform, hvor et vedtak om utvisning vil være meget belastende både for Faraj og for hans familie. Selv om vedtaket ikke skulle bli iverksatt som følge av situasjonen i Irak, vil Faraj være fratatt grunnleggende rettigheter, som retten til å kunne arbeide og til å reise ut av landet. Selv om hans situasjon ikke blir så prekær at vedtaket kommer i strid med EMK artikkel 3, vil

det oppstå en situasjon som kan nærme seg en slik nedverdiggende behandling som denne artikkelen gir et vern mot.

- (25) En utvisning vil i utgangspunktet være et inngrep i retten til familieliv m.m. i EMK artikkel 8 nr. 1. En full domstolsprøvelse av vedtaket sikrer en forsvarlig vurdering av spørsmålet om utvisning i dette tilfellet ”er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til den nasjonale sikkerhet”, jf. artikkel 8 nr. 2, og innebærer dermed en reell prøvelse av vedtaket, jf. de krav som oppstilles i EMK artikkel 13.
- (26) Faraj bestrider at utlendingslovens vilkår for utvisning er oppfylt. Prosedyren ble på dette punkt begrenset til en henvisning til de anførsler som er gjengitt i tingrettens dom, hvor det blant annet er anført:
- at selv om han var leder for Ansar al-Islam fra dannelsen 10 desember 2001, hadde han bare innflytelse i denne organisasjonen frem til han fratradte 17. mai 2002,
 - at man ved vurderingen av den sikkerhetsrisiko som han i tilfelle vil utgjøre, verken kan ta hensyn til handlinger foretatt av Jund al-Islam før dannelsen av Ansar al-Islam eller handlinger foretatt av denne siste organisasjon etter at han ikke lenger hadde noen innflytelse,
 - at det ikke er bevismessig dekning for at han har vært i Afghanistan, og at det hensett til møtetidspunktet og formålet med møtene ikke kan tillegges noen betydning for saken at han har hatt møter med Abdullah Azzam og Osama bin Laden,
 - at hans engasjement i bevegelsens IMK og senere i Ansar al-Islam var et rent kurdisk anliggende, uten betydning ved norske sikkerhetsvurderinger,
 - at hans ulike offentlige uttalelser gir uttrykk for politiske og religiøse oppfatninger som er beskyttet av tros- og ytringsfriheten, og som verken isolert sett eller i forbindelse med andre forhold innebærer noen trussel mot rikets sikkerhet,
 - at resultatet av politiets etterforskning, hvor sakene ble henlagt uten tiltale for noe straffbart forhold, også må være av interesse ved vurderingen av den sikkerhetsrisiko som står sentralt i vår sak.
- (27) Najmuddin Faraj Ahmad har nedlagt slik påstand:
- ”Borgarting lagmannsretts dom av 20. november 2006 oppheves, og saken hjemvises til fortsatt behandling for lagmannsretten.”**
- (28) Ankemotparten – *staten v/Arbeids- og inkluderingsdepartementet* – har i hovedtrekk gjort gjeldende:
- (29) Det sentrale spørsmål for Høyesterett er om retten kan prøve hvorvidt de aktuelle bestemmelsene om utvisning kan anvendes overfor Faraj. Det er enighet om at det ”kan-skjønnet” som loven gir anvisning på, ikke kan overprøves av domstolene. Lagmannsretten har – i likhet med tingretten – korrekt funnet at domstolenes prøvelsesrett er begrenset til saksbehandlingen, lovtolkningen og til spørsmålet om vedtaket bygger på et riktig faktum. Lovanvendelsen kan derimot ikke prøves.
- (30) Karakteren av vedtaket tilsier at domstolene ikke bør kunne overprøve lovanvendelsen. Vedtaket er basert på vurderinger av sikkerhetspolitisk karakter, hvor ulike handlingsalternativer vil måtte veies mot hverandre. Domstolene kan her ikke forventes å

besitte nødvendig kompetanse i slike spørsmål, i motsetning til departementet, som i denne saken har benyttet sin myndighet til å instruere Utlendingsnemnda.

- (31) Ingen av de særlige omstendigheter som Faraj har anført til støtte for en utvidet domstolskompetanse, bør lede til et annet resultat. Det erkjennes at det ikke minst i saker som gjelder tyngende inngrep mot enkeltpersoner, er ønskelig at domstolene har adgang til å prøve forvaltningens vedtak fullt ut. Likevel må man akseptere en begrenset prøvelsesrett i et tilfelle som det foreliggende. I denne saken bygger utvisningsvedtaket i tillegg til de åpne kildene også på opplysninger gitt av Politiets sikkerhetstjeneste (PST), men ikke beskrevet i vedtaket, og som heller ikke er brakt videre til rettens kunnskap, jf. tvistemålsloven § 204 nr. 1. Det følger av Høyesteretts praksis at konsekvensen da kan bli at domstolskontrollen med vedtaket blir begrenset, jf. Lysestølsaken i Rt. 1987 side 612. Til tross for at det er slike hemmelige opplysninger i vår sak, preges den likevel av at forvaltningen har kunnet basere sin avgjørelse på et stort tilfang av opplysninger fra åpne kilder. Disse opplysningene er tilstrekkelige til å konstatere at lovens vilkår for utvisning er oppfylt.
- (32) Dersom Høyesterett finner grunn til å gå nærmere inn i vurderingen av om det i denne saken er nødvendig av hensyn til rikets sikkerhet å utvise Faraj, anføres subsidiært at vilkårene for utvisning er oppfylt. Ved rettens vurdering av subsumsjonen bør det utvises stor forsiktighet. Det bør legges stor vekt på den vurdering som forvaltningen – i dette tilfellet departementet – har gjort i klagevedtaket.
- (33) Ved en eventuell vurdering av om lovens vilkår er oppfylt, har staten særlig pekt på:
- (34) Det følger av lovforarbeidene at begrepet ”rikets sikkerhet” også er ment å dekke andre tvingende samfunnsmessige hensyn. Begrepet er en rettslig standard og har ikke nødvendigvis det samme innhold i alle lover hvor det er brukt.
- (35) Det er ikke spørsmål om å føre bevis for at Faraj har begått nærmere angitte straffbare handlinger. Det vil derimot være tale om å vurdere en fremtidig risiko, forutsatt at utvisning ikke skjer. Man kan klarligvis ikke operere med målbare størrelser. Det vil lett være tale om stor skade dersom en slik risiko skulle bli realisert, og dette tilsier at også en lavere risiko bør kunne være tilstrekkelig til at lovens vilkår er oppfylt. Under enhver omstendighet bør forvaltningen her gis en rimelig margin for eget skjønn.
- (36) Flere forhold gjør at Norge kan bli utsatt for internasjonal terrorvirksomhet. Landet er blant annet både politisk og militært engasjert i kontroversielle konfliktområder i Afghanistan, og vi har store energiinteresser i flere land.
- (37) Ved denne risikovurderingen står Farajs tilknytning til Ansar al-Islam sentralt. I Farajs tid som leder fikk organisasjonen etablert et talibanliknende styre i et mindre område i Nord-Irak, hvor det skjedde systematiske og grove menneskerettsbrudd. I regi av organisasjonen ble det laget selvmordsvester og drevet opplæring av selvmordsbombere. Karakteren av denne organisasjonen illustreres også ved opplysninger om at terrorister med tilknytning til Al Qaida hadde opphold i dette området i perioden frem mot dannelsen av Ansar al-Islam, mens også Faraj befant seg der. Organisasjonen består fortsatt, men nå under et annet navn. Den står bak mange og omfattende terrorhandlinger i Nord-Irak. Forsøk på slike handlinger i Europa er til nå blitt avverget.

- (38) Det er sprikende opplysninger om når Faraj fratrådte som leder for Ansar al-Islam. Tidspunktet er ikke avgjørende. Det er i klagevedtaket korrekt lagt vekt på at han fortsatt kan utøve reell innflytelse over organisasjonen, ikke minst i den situasjon som oppstår dersom utvisningsvedtaket blir kjent ugyldig. Det er forståelig at Faraj ikke har sett seg tjent med å opprettholde en synlig kontakt med organisasjonen etter at utvisningssaken startet høsten 2002.
- (39) Faraj bekjenner seg til en retning innen sunni-islam som forsvarer bruk av ekstremistiske handlinger, vold og selvmordsbombere. Retningen kjennetegnes ved en konservativ, bokstavtro fortolkning av Koranen, hvor ”sverdets jihad” anses som en personlig plikt for den enkelte til å bekjempe verdslige regimer. Faraj har i ord og handling vist at han ikke nøyer seg med å kjempe for kurdernes sak, men at han har et videre perspektiv. Han er en person med betydelig påvirkningskraft. Han vil kunne påvirke til terrorvirksomhet, og han vil også kunne trekke slik virksomhet hit til landet. Staten har til støtte for sitt syn gjennomgått et bredt bevismateriale som jeg ikke går nærmere inn på her.
- (40) Staten v/Arbeids- og inkluderingsdepartementet har nedlagt slik påstand:
- ”1. **Lagmannsrettens dom stadfestes.**
2. **Staten v/Arbeids- og inkluderingsdepartementet tilkjennes sakskostnader for tingrett og Høyesterett.”**
- (41) *Mitt syn på saken*
- (42) Jeg er kommet til at anken ikke kan føre frem.
- (43) Som allerede nevnt, er Høyesteretts behandling av saken begrenset til gyldigheten av den del av Utlendingsnemndas vedtak som gjelder utvisning av hensyn til rikets sikkerhet. Bestemmelser om dette er både tatt inn i utlendingsloven § 30 annet ledd bokstav a og i § 29 første ledd bokstav d. Den førstnevnte paragrafen gjelder utlending ”med bosettingstillatelse m.v.” og får dermed anvendelse i vedtaket mot Faraj, mens den sistnevnte gjelder i de tilfellene der utlendingen ikke har en slik tillatelse.
- (44) *Domstolenes prøvelsesrett – det faktiske saksforholdet*
 Det faktiske saksforholdet gir ifølge Utlendingsnemndas vedtak grunnlag for å konstatere at lovens vilkår – at hensynet til rikets sikkerhet gjør utvisning nødvendig – er oppfylt. Det sentrale saksforhold er knyttet til spørsmålet om Faraj uten utvisning ville representere en risiko for rikets sikkerhet. Selv om spørsmålet gjelder en fremtidig situasjon, vil svaret i stor grad måtte baseres på opplysninger om fortidige forhold: Foreligger det informasjon om Faraj som gir grunnlag for å slutte at han vil utgjøre en slik risiko?
- (45) Det alt vesentlige av opplysningene om den aktivitet og virksomhet som Faraj har drevet – både før og etter at han kom til Norge i 1991 – fremgår av skriftlige kilder. Dette gjelder ikke minst kilder som han selv er direkte opphavsmann til, ved forfatterskap og gjennom taler og skriftlig nedtegnede intervjuer.
- (46) Faraj har ikke for Høyesterett angrepet de faktiske omstendigheter som klagevedtaket bygger på. To punkter uten betydning for vedtakets gyldighet er korrigert ved tingrettens

dom, se dommens side 55. Faraj har imidlertid på sentrale punkter et annet syn enn staten med hensyn til hvilke slutninger som kan trekkes ut fra de opplysninger som foreligger.

- (47) Jeg nevner først at det er uenighet om hvor lenge Faraj kan sies å ha vært leder for Ansar al-Islam, og hvilken innflytelse han har hatt eller har over grupperinger som er videreføringer eller fraksjoner av denne organisasjonen, etter at han ubestridt hadde avsluttet sitt lederskap. Dernest er det også uenighet om hvilket forhold Ansar al-Islam har hatt til Al Qaida, og i hvilken grad Faraj nå slutter opp om det syn som denne organisasjonen har og den virksomhet som den driver. Jeg vil komme tilbake til dette.
- (48) Lagmannsretten har i sin dom nøydt seg med å slå fast at de konklusjoner som Utlendingsnemnda har trukket av det foreliggende bevismaterialet, vanskelig kan overprøves av retten ”ut over å vurdere om de fremstår som klart uholdbare”. Standpunktet begrunnes med at utlendingsmyndighetene vil ha andre og bedre forutsetninger enn retten for å vurdere og fortolke kildematerialet.
- (49) Jeg er ikke enig i dette. Som jeg kommer tilbake til, vil en slik begrunnelse være mer dekkende for andre sider av bedømmelsen av om en utlending bør utvises eller ikke. Lagmannsrettens uttalelse knytter seg imidlertid direkte til den vurdering av bevisene som vedtaket skal baseres på. Dette er en vurdering som domstolene fullt ut kan overprøve, og jeg kan derfor ikke se at prøvesretten kan begrenses ved å innføre en slik terskel som begrepet ”klart uholdbare” vil innebære. Dette forhindrer imidlertid ikke at domstolene i utvisningsaker med komplekse saksforhold relatert til rikets sikkerhet, etter omstendighetene bør utvise en viss tilbakeholdenhet ved overprøving av forvaltningens bevisvurderinger som fremstår som forsvarlige.
- (50) *Domstolenes prøvesrett – den konkrete rettsanvendelsen*
 Det sentrale juridiske tvistepunkt er om domstolene i en sak hvor det er vedtatt utvisning, kan prøve forvaltningsorganets konkrete vurdering av om ”hensynet til rikets sikkerhet gjør det nødvendig”. Lagmannsretten gir – i likhet med tingretten – uttrykk for at domstolene ikke kan prøve denne vurderingen fullt ut. Om dette heter det videre i lagmannsrettens dom:
- ”Lagmannsretten legger her vekt på at formuleringen ”rikets sikkerhet” henviser til et relativt skjønnsmessig vurderingstema. Vurderingen av om vedkommende utlending – i dette tilfellet Ahmad Faraj – representerer en fare for rikets sikkerhet er av særlig sikkerhetspolitisk karakter. Dette vurderingstemaet forsterkes ved at lovbestemmelsene viser til at utvisning kan skje når hensynet til rikets sikkerhet gjør det ”nødvendig”. At politiske avveininger står sentralt ved vurderingen, er framhevet i Ot.prp. nr. 38 (1995-96) side 10 og side 12, og gjentatt i Ot.prp. nr. 17 (1998-99) side 17. Slike politiske vurderinger er domstolene lite egnet til å foreta.”**
- (51) Jeg er ikke enig i at domstolene i dette tilfellet mangler adgang til å prøve den konkrete lovanvendelsen, slik lagmannsretten gir uttrykk for.
- (52) Det er en viktig rettssikkerhetsgaranti at domstolene kan prøve forvaltningens subsumsjon ved vedtak som innebærer inngrep overfor enkeltpersoner. Fra dette prinsipp er det gjort enkelte unntak, blant annet i tilfeller der loven gir anvisning på utpregede skjønnsmessige vurderingstemaer, og i tilfeller hvor vedtaket beror på en vurdering av utpreget faglig karakter på områder som domstolene ikke kan forventes å ha nødvendig innsikt i.

- (53) Når det i den enkelte sak skal tas standpunkt til spørsmålet om domstolenes prøvelsesrett, bør utgangspunktet tas i lovens ordlyd. Den aktuelle bestemmelse slår fast at utlending kan utvises "når hensynet til rikets sikkerhet gjør det nødvendig". Det sentrale begrep er her "hensynet til rikets sikkerhet".
- (54) Som nevnt er lagmannsrettens lovtolkning ikke angrepet i anken. Det er da heller ikke tvilsomt at en risiko for terrorvirksomhet av betydning for norske sikkerhetsinteresser kan berøre rikets sikkerhet på en slik måte at det kan gi adgang til utvisning etter de aktuelle bestemmelsene i utlendingsloven § 30. Jeg finner her grunn til å vise til Ot.prp. nr. 75 (2006–2007) om ny utlendingslov, hvor blant annet begrepet "rikets sikkerhet" foreslås erstattet med "grunnleggende nasjonale interesser". Om dette heter det på side 385:
- "Begrepet "grunnleggende nasjonale interesser" er et mer dekkende begrep som klarere reflekterer hvilke interesser man ønsker å beskytte. Begrepet "rikets sikkerhet", i alle fall tolket i snever eller tradisjonell forstand, er noe utdatert ut fra den senere tids utvikling, særlig i forhold til terrorvirksomhet, der hensikten ikke alltid er å ramme rikets sikkerhet som sådan, men like mye å skape frykt i sivilbefolkningen, eller å inspirere eller motivere til ekstremistiske handlinger, uten at konkrete handlinger er begått. Begrepet "grunnleggende nasjonale interesser" må tolkes i lys av den generelle samfunnsutviklingen og endringer i det internasjonale trusselbildet, og har en dynamisk karakter."**
- (55) Jeg bemerker at heller ikke begrepet "rikets sikkerhet" har noen statisk karakter. Når det gjelder hvilke interesser som for øvrig omfattes av begrepet "rikets sikkerhet", viser lagmannsretten til klagevedtaket, hvor dette oppsummeres slik:
- "Det kan for det første legges til grunn at utenlandske interesser i Norge er vernet. Videre må det kunne legges til grunn at norske interesser i utlandet omfattes, i alle fall i den grad interessene er av en slik art at de er av betydning for rikets sikkerhet. Rene utenlandske interesser i utlandet faller i utgangspunktet utenfor. Hensynet til Norges internasjonale forpliktelser taler imidlertid for at også trusler rettet mot Norges alliansepartnere i utlandet er omfattet. En endelig avgrensning av begrepet vil bero på en sammensatt vurdering, der spørsmålet vil bli hvilken virkning trusler mot Norges alliansepartnere vil ha – direkte eller indirekte – for norske sikkerhetsinteresser."**
- (56) Det følger av dette at spørsmålet om hensynet til rikets sikkerhet gjør utvisning nødvendig, normalt forutsetter en relativt bred vurdering, hvor ulike interesser kan bli berørt. Dette forhindrer likevel ikke at domstolene, i alle fall et stykke på vei, må ha adgang til å overprøve den konkrete anvendelse av loven som forvaltningsorganet foretar. Slik jeg ser det, faller bedømmelsen naturlig i to deler:
- (57) For det første må det tas stilling til om utlendingen om han ikke utvises, vil kunne utgjøre en trussel mot noen av de interesser som dekkes av begrepet "rikets sikkerhet". Denne delen av rettsanvendelsen må domstolene kunne prøve.
- (58) For det annet må det tas stilling til om en eventuell slik trussel gjør det nødvendig å anvende en så vidt sterk reaksjon som en utvisning kan være. Jeg antar at situasjonen lett vil kunne være at forvaltningen har ulike reaksjonsalternativer, som vil måtte veies mot hverandre. Vurderingen av om utvisning i det enkelte tilfelle er nødvendig, må etter min mening her være overlatt til forvaltningens endelige avgjørelse, uten at domstolene kan prøve den ut over de tilfeller der det er tale om myndighetsmisbruk.

- (59) Denne vurderingen kommer således i samme stilling som forvaltningens bedømmelse av om man ønsker å anvende hjemmelen for utvisning eller ikke, jf. lovens ordlyd hvoretter utlendingen ”kan” utvises dersom vilkårene er oppfylt. Heller ikke denne vurderingen kan domstolene som utgangspunkt prøve. Det må for øvrig antas at det blir lite tilbake av dette ”kan-skjønnet” når utvisning forutsetter at en slik reaksjon er ”nødvendig”.
- (60) *Om vilkårene for å utvise Faraj er oppfylt*
 Jeg går etter dette over til spørsmålet om vilkårene for utvisning er oppfylt i Farajs tilfelle. Høyesterett kan som nevnt prøve om Faraj – dersom han ikke utvises – vil utgjøre en trussel mot noen av de interesser som dekkes av begrepet ”rikets sikkerhet”. Vurderingen må ta utgangspunkt i de opplysninger som er fremlagt om Faraj, og som gir nærmere informasjon både om den virksomhet/aktivitet som han har drevet i ulike faser av sitt liv, og ikke minst om de holdninger som han gjennom årene har gitt uttrykk for.
- (61) Før jeg kommer inn på dette bemerker jeg at det i saken har vært reist spørsmål om hvilket krav til bevis som må stilles i en sak av denne karakter. Eller sagt på en annen måte: Hvilken sannsynlighet må man kreve for at Faraj ved unnlatt utvisning enten selv eller gjennom andre skal kunne forårsake terrorhandling som vil true rikets sikkerhet. I den forbindelse er påpekt at siktelsene mot ham for medvirkning til de handlinger som jeg tidligere har nevnt, er blitt henlagt etter bevisets stilling.
- (62) Jeg finner grunn til å poengtere at det ikke er noen forutsetning for utvisning etter de aktuelle bestemmelsene i utlendingsloven §§ 29 og 30 at utlendingen har begått straffbare handlinger. Bestemmelsen gir anvisning på et skjønn for bedømmelse av en fremtidig risiko, i dette tilfellet for at straffbare handlinger – terrorhandling – vil kunne bli begått. Ved dette skjønnet vil beviskravet måtte stilles ut fra hvilke handlinger risikoen refererer seg til. Der det er risiko for terrorhandling av noe omfang, vil nok selv en begrenset, men reell risiko for slike handlinger kunne true rikets sikkerhet på en slik måte at vilkåret for utvisning kan være oppfylt.
- (63) For å få et best mulig bilde av Faraj, har Utlendingsnemnda i sitt vedtak gått langt tilbake i tid, helt til 1982. Opplysningene stammer blant annet fra lydbandopptak av taler som Faraj har holdt i Irak og fra forklaringer som han har gitt under avhør i Norge. Han var medlem av Muslimske brorskap (Ikhwan al-Muslim) på 1980-tallet. Han ble i 1989 valgt inn i Islamic Movement of Kurdistan (IMK), hvor han var ønsket som styremedlem. Han ble rundt 1990 leder for en ny gruppering, Islamic Group of Kurdistan (IGK) og etter en splittelse leder for en ny gruppering, Islah, før han så dannelsen av Ansar al-Islam 10. desember 2001 var denne organisasjonens første leder.
- (64) Om bevismaterialet fra denne perioden heter det blant annet i klagevedtaket:
- ”Det foreligger videre en rekke lydbandopptak av taler klageren har holdt der det oppfordres til selvmordsaksjoner, og der det gis veiledning i kamphandlinger og opplæring i bruk av sprengstoff. Klageren er foreholdt oversettelse av talene i rettsmøter og har bekreftet at det er han som har holdt talene. Noen av disse talene/videoene er fra tiden før Ansar al-Islam ble stiftet.”**
- (65) Utlendingsnemnda legger ut fra de foreliggende bevis til grunn at denne organisasjonen var ”en ekstrem, islamistisk organisasjon” som etter opplæring av soldater gjennomførte eller forsøkte å gjennomføre flere selvmordsaksjoner. Jeg finner at det er dekning i

bevisene for å konkludere på denne måten. Konklusjonen er senere blitt styrket blant annet ved dommer avsagt i henholdsvis Sverige og Tyskland.

- (66) Den svenske saken var først gjenstand for en omfattende behandling i en straffesak for Stockholms tingsrett, som avsa dom 12. mai 2005 (Mål nr B 2965-04). Etter anke avsa Svea hovrätt dom 3. oktober 2005 (B 3687-05). Det ble funnet bevist at de to tiltalte blant annet hadde overført pengebeløp til representanter for organisasjonen Ansar al-Islam. Tingretten ga på side 49 i dommen uttrykk for at det ikke rådet ”någon tvekan om at gruppen Ansar al Islam/Ansar al-Sunna oppfyller de krav som i artikkel 2 i EU:s rambeslut ställs för att anse att det rör sig om en terroristorganisation”. Hovretten sluttet seg til dette og utmålte straffen til fengsel i henholdsvis fem år og fire og et halvt år.
- (67) I den såkalte Lokman-dommen fra 2006 ble en kurdisk mann i Oberlandesgericht München dømt til fengsel i syv år for å ha tilhørt en utenlandsk terrororganisasjon. Den organisasjonen det var tale om var Ansar al-Islam.
- (68) Det er omstridt hvor lenge Faraj var leder av Ansar al-Islam. Selv har han gitt uttrykk for at lederskapet opphørte da han reiste fra Irak 17. mai 2002. Det foreligger imidlertid opplysninger som tyder på at han var leder – eller i alle fall hadde en ledende posisjon – også en tid etter dette. Utlendingsnemnda konkluderte med at det er uten avgjørende betydning for saken hvor lenge han formelt var leder, og at det sentrale er Farajs ideologiske tilknytning og den etterfølgende reelle innflytelse over organisasjonen med medlemmer og støttespillere. Nemnda la videre til grunn at det fortsatt var en tilknytning til Ansar al-Islam eller grupperinger som er en videreføring av denne organisasjonen. Etter bevisførselen er jeg enig i at det er dekning for en slik konklusjon.
- (69) Utlendingsnemnda slår videre fast at det er grunn til å anta at ”Ansar al-Islam/videreføring/avleggere av denne grupperingen og klageren har forbindelser til Al-Qaida-nettverket”. I begrunnelsen nevnes blant annet
- at Faraj både i forklaringer og i sin egen bok ”Med egne ord” har opplyst at han har vært til stede i møte med Osama bin Laden og møter med andre personer i til dels ledende posisjoner innenfor Al Qaida,
 - at bin Laden i en tale som det er opptak av, har lovprist Ansar al-Islam, og at Faraj på sin side i klare ordelag har gitt uttrykk for sin begeistring for bin Laden/Al Qaida, og
 - at FNs sanksjonskomité med virkning fra 24. februar 2003 fattet vedtak om at organisasjonen Ansar al-Islam skulle føres opp på listen over organisasjoner som anses å samarbeide med Al Qaida.
- (70) Jeg ser det slik at Utlendingsnemnda også på dette punkt har dekning for sin konklusjon i det bevismaterialet som foreligger.
- (71) Utlendingsnemnda har i sitt vedtak vist til en rekke kilder som tyder på at Europa kan ha blitt et interessant område å operere i for grupperinger av den karakter som Faraj kan knyttes til. Det er her tale om forskjellige artikler i pressen, som til dels beskriver aksjoner i ulike land innenfor denne delen av verden. Faraj beretter selv på side 78 i sin bok ”Med egne ord” om en samtale med en sentral person i Al Qaida-miljøet, som ga råd om ”å vende oss mot Europa og prøve å komme i kontakt med muslimske innvandrere, arbeidere og studenter der”. Uttalelsen gjaldt økonomisk støtte. Det er videre på det rene

at høytstående representanter for Al Qaida ved flere anledninger skal ha truet med aksjoner, spesielt rettet blant annet mot Norge.

- (72) Opplysninger som er kommet til etter at Utlendingsnemnda traff sitt vedtak, kaster på dette punkt ytterligere lys over vår sak. Den ene av de som skal ha truet med aksjoner mot Norge, Ayman al-Zawahiri, var ifølge Lokmandommen til stede under forhandlinger mellom ulike grupperinger forut for at blant annet Ansar al-Islam ble dannet i desember 2001. Den andre er Abu Musab al-Zarqawi, som antas å stå bak mange av angrepene mot sivile og representanter for det internasjonale samfunn i Irak, og som gjennom en rekke kilder kan knyttes til Ansar al-Islam. Det fremgår blant annet av Lokmandommen, der det også sies at Zarqawi etter invasjonen i Afghanistan tidvis skal ha oppholdt seg i Ansar al-Islams område. Dette er for øvrig bekreftet av Faraj under saksforberedelsen for Høyesterett. Jeg finner grunn til å nevne at Faraj etter Zarqawis død i en artikkel i en arabisk publikasjon i juni 2006 omtaler ham i til dels meget anerkjennende ordelag, og blant annet trekker frem at han i en treårsperiode var arkitekten bak 800 selvmordsaksjoner.
- (73) Jeg tilføyer at Faraj gjennom intervjuer mv. i ulike nyhetsmedier, herunder internasjonale TV-kanaler og på nettsteder, har avgitt uttalelser som gjør det nærliggende å anse ham som talerør for islamske grupperinger med et ekstremistisk og voldelig idegrunnlag.
- (74) Etter gjennomgangen av de faktiske forhold uttaler Utlendingsnemnda at det har vært nødvendig å utøve streng kildekritikk, blant annet fordi enkelte av kildene kan ha interesse av å ramme Ansar al-Islam og klageren. Videre understrekes at man i klageomgangen ikke har hatt mulighet til å vurdere om alt som fremkommer av kildene er korrekt, og at det som har vært av betydning for vurderingen er ”det mangfold av kilder og informasjon, gitt over lang tid, og fra ulikt hold, og som peker i samme retning”.
- (75) Deretter konkluderer Utlendingsnemnda slik i spørsmålet om Faraj utgjør en risiko for rikets sikkerhet:
- ”Etter vurderingen i klageomgangen har en kommet til at det er grunn til å frykte at klageren har en slik tilknytning til terrorvirksomhet og terrornettverk at hans tilstedeværelse i Norge bidrar til å øke trusselen mot rikets sikkerhet. Rikets sikkerhet vil kunne settes i fare ved klagerens tilstedeværelse i Norge, ved at han kan trekke terroristvirksomhet mot Norge. Det kan heller ikke utelukkes at klageren selv, noen på klagerens vegne eller på klagerens initiativ, vil kunne begå terrorhandlinger i Norge, rettet mot norske eller utenlandske interesser.”**
- (76) Jeg bemerker at formuleringen av beviskravet i siste setning av det siterte ikke er treffende, idet den kan synes å anwise en for lav terskel. Jeg viser til det jeg tidligere har sagt om beviskravet. Jeg understreker videre det som også framgår av Utlendingsnemndas vedtak, at i saker av denne karakter vil det snarere måtte foretas en helhetsvurdering av det samlede bevismaterialet enn en bedømmelse av holdbarheten av den enkelte opplysning.
- (77) Etter min mening er det avgjort tilstrekkelige holdepunkter for å anta at Faraj representerer en risiko for rikets sikkerhet ved å kunne trekke terrorvirksomhet mot Norge, og ved selv eller gjennom andre, å kunne knyttes til slik virksomhet her i landet, eksempelvis i form av finansiering. Risikoen må dessuten antas også å referere seg til

utenlandske interesser i utlandet som er av betydning for norske sikkerhetsinteresser, eksempelvis allierte interesser i Afghanistan.

- (78) Jeg er etter dette kommet til at Utlendingsnemnda ikke har anvendt lovens vilkår om ”rikets sikkerhet” uriktig når den har kommet til at det er oppfylt i Farajs tilfelle. Om det derfor er nødvendig å reagere med utvisning, er som tidligere nevnt et spørsmål som domstolene ikke kan overprøve, og som jeg derfor ikke går nærmere inn på.
- (79) *Proporsjonalitetsvurderingen – EMK artikkel 8*
Både utlendingsloven § 29 og § 30 inneholder bestemmelser om at utlendingen ikke kan utvises dersom ”det i betraktning av forholdets alvor og utlendingens tilknytning til riket vil være et uforholdsmessig tiltak overfor utlendingen selv eller de nærmeste familiemedlemmene”. Bestemmelsen kommer imidlertid ikke til anvendelse i de tilfeller utvisningen er nødvendig av hensyn til rikets sikkerhet.
- (80) Dette forhindrer ikke at Faraj og hans familie er beskyttet av bestemmelsene i EMK artikkel 8 om at enhver har rett til respekt for sitt privatliv og familieliv, og i FN’s barnekonvensjon. Det følger imidlertid av annet ledd i artikkel 8 at det kan gjøres unntak fra dette når det er i samsvar med loven og er nødvendig i et demokratisk samfunn av hensyn til særskilt nevnte sentrale samfunnsmessige interesser, blant annet hensynet til den nasjonale sikkerhet og den offentlige trygghet. Under henvisning til den drøftelse som tingretten har foretatt på dette punkt, nøyer jeg meg med å bemerke at det i dette tilfellet ikke kan være tvilsomt at de interesser som det norske samfunn har i den utvisning som er besluttet, med klar margin må veie tyngre enn de interesser som Faraj og hans familie har i at det ikke skjer noen utvisning. Den omstendighet at utvisningen for tiden ikke kan gjennomføres som følge av situasjonen i Irak, er ikke tillagt noen betydning ved denne avveiningen.
- (81) *Twistemålsloven § 204 nr. 1 – hemmelige bevis*
Det følger av det foregående at Utlendingsnemndas vedtak er prøvet ut fra de bevis som er ført for Høyesterett. I den grad det har vært tale om bevis fra åpne kilder som er kommet til etter at nemnda traff sitt vedtak, bemerker jeg at de, i den utstrekning de er tillagt vekt, har bidratt til å bestyrke det saksforhold som nemnda har bygget sitt vedtak på.
- (82) Som følge av bevisforbudet i tvistemålsloven § 204 nr. 1, har Høyesterett i likhet med de øvrige domstoler bare kunnet bygge på de bevis som ikke har vært hemmeligholdt. Dette i motsetning til de bevis som har dannet grunnlaget for nemndas klagevedtak. I den foreliggende sak har bevisene fra de åpne kildene gitt retten et tilstrekkelig grunnlag for å kunne prøve Utlendingsnemndas konkrete rettsanvendelse. Dette innebærer at Høyesterett har kunnet utøve sin prøvelsesadgang fullt ut, uten å måtte ta stilling til hvilken innvirkning det ville ha på denne adgangen om det åpne materialet hadde vært utilstrekkelig til å underbygge forvaltningens vedtak. Når det gjelder dette spørsmålet, vil jeg begrense meg til å si følgende:
- (83) I en sak om lovligheten av en påstått telefonkontroll konstaterte Høyesterett i dommen i Rt. 1987 side 612 at det materiale som kunne danne grunnlag for en selvstendig domstolsprøvelse, var unndratt domstolene etter tvistemålsloven § 204 nr. 1. En reell prøvelse av lovligheten var da ikke mulig. At staten hadde rett til å holde tilbake opplysninger, kunne ikke ha som konsekvens at den private part måtte gis medhold i sin

påstand om at et vedtak om kontroll var ugyldig. I saken ble det vist til de rettsikkerhetsgarantier som var etablert ved at telefonkontroll ikke kunne iverksettes uten samtykke fra domstolene, og at det kunne klages til Kontrollutvalget for overvåknings- og sikkerhetstjenesten. Saken ble innklaget for Den europeiske menneskerettighetskommissjon. Klagen ble der avvist som åpenbart ugrunnet idet inngrepet ble funnet å være nødvendig i et demokratisk samfunn, jf. EMK artikkel 8 nr. 2.

- (84) Jeg viser også til Rt. 2006 side 1300 der det ble fremhevet at departementets nektelse av å tillate vitneførsel om taushetsbelagte opplysninger, jf. tvistemålsloven § 204 nr. 2 første ledd, kunne overprøves av domstolen i medhold av samme bestemmelses annet ledd.
- (85) Utvisningsvedtaket overfor Faraj er et inngrep i hans rett til familieliv etter EMK artikkel 8. I utgangspunktet synes det forutsatt, også når nasjonale sikkerhetsinteresser står på spill, at slike vedtak må kunne underkastes ”some form of adversarial proceedings before an independent body competent to review the reasons for the decision and relevant evidence, if need be with appropriate procedural limitations on the use of classified information”. Jeg viser til EMDs dom av 20. juni 2002 i saken Al-Nashif mot Bulgaria avsnitt 123. Under drøftelsen av om artikkel 13 var krenket, uttaler EMD i denne dommen at så lenge Al-Nashifs klage over inngrepet i hans rett til familieliv var ”arguable”, tilkom det ham et effektivt rettsmiddel etter artikkel 13. Dette krevde som minimum at ”the competent independent appeals authority must be informed of the reasons grounding the deportation decision, even if such reasons are not publicly available. The authority must be competent to reject the executive’s assertion that there is a threat to national security where it finds it arbitrary or unreasonable. There must be some form of adversarial proceedings, if need be through a special representative after a security clearance”. Jeg viser til dommen avsnitt 137.
- (86) Så fremt et utvisningsvedtak av den karakter vi står overfor i vår sak, ikke kan overprøves av domstolene fordi vesentlige opplysninger holdes hemmelige av hensyn til rikets sikkerhet, er det på bakgrunn av de rettsikkerhetsgarantier som anvises i denne dommen, ikke uten videre innlysende at det norske regelverket innfrir de krav som følger av menneskerettskonvensjonen.
- (87) Jeg er etter dette kommet til at lagmannsrettens dom – domsslutningens punkt 1 – må bli å stadfeste.
- (88) *Saksomkostninger*
Faraj er meddelt fri sakførsel for Høyesterett. Saken har reist prinsipielle spørsmål om domstolenes prøvelsesrett, og jeg er kommet til at saksomkostninger ikke bør tilkjennes for noen instans.
- (89) Jeg stemmer for denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom – domsslutningens punkt 1 – stadfestes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke for noen instans.

- (90) Dommer **Endresen:** Jeg er i det vesentlige og i resultatet enig med førstvoterende.
- (91) Dommer **Stabel:** Likeså.
- (92) Dommer **Gussgard:** Likeså.
- (93) Dommer **Lund:** Likeså.
- (94) Etter stemmegivningen avsa Høyesterett denne

D O M :

1. Lagmannsrettens dom – domsslutningens punkt 1 – stadfestes.
2. Saksomkostninger tilkjennes ikke for noen instans.

Riktig utskrift bekreftes: